

Metodyka badań terenowych

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Archeologia Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Archeologii Poziom studiów studia pierwszego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 19ARLS.12P.06447.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe
Koordynator zajęć	Artur Różański	
Prowadzący zajęcia	Lidia Żuk, Danuta Żurkiewicz	
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Ćwiczenia: 90, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 5

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Celem zajęć jest przygotowanie studenta do uczestniczenia w badaniach terenowych inwazyjnych i nieinwazyjnych

Wymagania wstępne

Znajomość podstawowych źródeł z których czerpiemy wiedzę o stanowiskach archeologicznych.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	uzyskuje podstawową wiedzę na temat metod i technik stosowanych w badaniach terenowych, inwazyjnych i nieinwazyjnych oraz identyfikowania stanowisk archeologicznych metodami teledetekcyjnymi.	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02, ARL_K1_W03, ARL_K1_W05, ARL_K1_W06, ARL_K1_W07, ARL_K1_W08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
W2	rozumie miejsce i rolę badań terenowych w procesie badawczym archeologii.	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02, ARL_K1_W03, ARL_K1_W05, ARL_K1_W06, ARL_K1_W07, ARL_K1_W08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
W3	posiada elementarne umiejętności w zakresie procedur prac terenowych oraz organizacji badań z wykorzystaniem metod teledetekcyjnych	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02, ARL_K1_W03, ARL_K1_W05, ARL_K1_W06, ARL_K1_W07, ARL_K1_W08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
W4	zna podstawowe aspekty prawne prawa polskiego i międzynarodowego regulujące badania archeologiczne	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02, ARL_K1_W03, ARL_K1_W05, ARL_K1_W06, ARL_K1_W07, ARL_K1_W08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
Umiejętności - Student/ka:			
U1	zyskuje umiejętność świadomego uczestniczenia w procedurach badań terenowych z zastosowaniem metod nieinwazyjnych i inwazyjnych	ARL_K1_U01, ARL_K1_U02, ARL_K1_U06, ARL_K1_U07, ARL_K1_U08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U2	samodzielnego wykonywania podstawowych prac na stanowiskach archeologicznych	ARL_K1_U01, ARL_K1_U02, ARL_K1_U03, ARL_K1_U04, ARL_K1_U05, ARL_K1_U06, ARL_K1_U08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U3	zna podstawowe aspekty prawne związane z funkcjonowaniem archeologii i wykonywaniem badań archeologicznych	ARL_K1_U01, ARL_K1_U02, ARL_K1_U03, ARL_K1_U04, ARL_K1_U05, ARL_K1_U06, ARL_K1_U07, ARL_K1_U08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
U4	Umiejętność pracy w zespole	ARL_K1_U08	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
Kompetencje społecznych - Student/ka:			
K1	Jest gotowa/wy do umiejętnej adaptacji społecznej	ARL_K1_K04, ARL_K1_K05	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
K2	Jest gotowa/wy do pracy pod presją	ARL_K1_K01, ARL_K1_K02, ARL_K1_K03, ARL_K1_K04	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
K3	Jest gotowa/wy do zarządzania czasem w zakresie obowiązków społecznych	ARL_K1_K01, ARL_K1_K02, ARL_K1_K03, ARL_K1_K04, ARL_K1_K05	Kolokwium pisemne, Projekt, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	1. Wstęp Rodzaje badań archeologicznych a obowiązująca doktryna konserwatorska. Podstawa prawna działań archeologicznych prawo polskie i międzynarodowe. Prawna definicja zabytku na podstawie ustawy. Struktura ochrony zabytków w Polsce.	W2, W4, U1, U3, U4, K1	Ćwiczenia
2.	2. Badania powierzchniowe: • Historia rozwoju metody • Standardy prowadzenia badań archeologicznych • Wytyczne do prowadzenia badań archeologicznych • Badania nieinwazyjne • Cele prowadzenia badań powierzchniowych • Prace przygotowawcze i organizacyjne • Poszukiwanie stanowisk – mapy i ich znaczenie • Praca na stanowisku • Wstęp do przygotowania dokumentacji stanowiska	W1, W2, W3, U1, U4, K1, K3	Ćwiczenia
3.	3. Szczególny rodzaj badań powierzchniowych: Program Archeologicznego Zdjęcia Polski. Podstawowy element dokumentacja karta KEZAL. Analiza działów karty.	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, U4, K1, K2, K3	Ćwiczenia
4.	4. Komplet dokumentacji z badań powierzchniowych • Mapa arkusza AZP • Spis stanowisk i sprawozdanie z prowadzonych prac • Korzystanie z archiwum AZP wady, zalety, zastosowanie, dostępność • Losy zabytku ruchomego - muzealizacja	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2, K3	Ćwiczenia

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
5.	5. Badania geofizyczne - Planowanie badań - Metody badań geofizycznych: charakterystyka, zasada działania, przykłady zastosowań - Planowanie badań geofizycznych – dobór odpowiedniej metody możliwości i ograniczenia - Etap terenowy i opracowanie wyników - Dokumentacja z badań geofizycznych	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, U4, K1, K2, K3	Ćwiczenia
6.	6. Zasoby ogólnodostępnych danych przestrzennych wykorzystywanych w praktyce archeologicznej - mapy topograficzne - ortofotomapy - Baza Danych Obiektów Topograficznych - Numeryczny Model Terenu	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2, K3	Ćwiczenia
7.	7. Techniki pomiarowe w badaniach archeologicznych - Techniki pomiarowe wykorzystywane w różnych metodach prospekcyjnych na przykładzie metod nieinwazyjnych - Techniki pomiarowe stosowane przy szczegółowym rozpoznaniu stanowiska: lokalizacja miejsca badań i zakładanie siatki pomiarowej z wykorzystaniem niwelatora, Total Station i GPS RTK	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, U4, K1, K2, K3	Ćwiczenia
8.	8. Nieinwazyjne metody prospekcji archeologicznej i dokumentacja wyników badań - Metody badań nieinwazyjnych: archeologia lotnicza - Metody badań nieinwazyjnych: lotnicze skanowanie laserowe - Strategie planowania i prowadzenia badań terenowych z wykorzystaniem metod nieinwazyjnych (integracja badań) - Elementy dokumentacji wyników badań terenowych (metody nieinwazyjne) - Standardy opracowania wyników badań w systemach informacji przestrzennej (GIS)	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2, K3	Ćwiczenia
9.	9. Aspekty prawne prowadzenia badań archeologicznych - Aspekty prawne dotyczące prowadzenia i dokumentacji badań terenowych - Pozwolenie na badania: zgody na prowadzenie badań - Obowiązki właściciela zabytku - Praktyka archeologiczna	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2, K3	Ćwiczenia
10.	10. Badania archeologiczne na stanowiskach wielowarstwowych Archeologia miejska	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, U4, K1, K2, K3	Ćwiczenia
11.	11. Ratownicze badania wykopaliskowe - przepisy prawne - standaryzacja badań - Archeologia komercyjna	W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, U4, K1, K2, K3	Ćwiczenia

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Ćwiczenia	Wykład konwersatoryjny, Dyskusja, Metoda analizy przypadków, Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych), Metoda ćwiczeniowa

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Ćwiczenia	Realizacja projektów, obecność na zajęciach. W celu uzyskania pozytywnej oceny, student/ka musi wykazać się pogłębioną znajomością treści omawianych na zajęciach. Skala ocen z zastosowanym rozkładem procentowym: bardzo dobry (bdb; 5,0): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się minimum 90% dobry plus (+db; 4,5): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się minimum 80% dobry (db; 4,0): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się minimum 70% dostateczny plus (+dst; 3,5): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się minimum 60% dostateczny (dst; 3,0): osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się minimum 50% niedostateczny (ndst; 2,0): brak osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się

Literatura

Obowiązkowa

1. P. Barker, Techniki wykopalisk archeologicznych, Warszawa 1994 (wybrane fragmenty).
2. W. Brzeziński (red.), Metody badań wykopaliskowych, Warszawa 2000 (wybrane fragmenty).
3. D. Ławecka, Wstęp do archeologii, Warszawa 2000 (wybrane fragmenty).
4. A. Oniszcuk, Z. Misiuk, A. Makowska, J. Wrzosek, M. Sekuła, Standardy prowadzenia badań archeologicznych Cz. 1 Badania nieinwazyjne lądowe, Warszawa 2019 (wybrane fragmenty).
5. Z. Misiuk, J. Wrzosek, A. Oniszcuk, M. Sekuła, M. Sabaciński, K. Czajkowski, Standardy prowadzenia badań archeologicznych Cz. 2 Badania inwazyjne lądowe (wybrane fragmenty), Warszawa 2019.
6. J. Nowakowski, A. Prinke, W. Rączkowski (red.), Biskupin... i co dalej? Zdjęcia lotnicze w polskiej archeologii, Poznań 2005 (wybrane fragmenty).
7. Ł. Banaszek, Przeszłe krajobrazy w chmurze punktów, Poznań 2015 (wybrane fragmenty).

Dodatkowa

1. H. Jankuhn, Wprowadzenie do archeologii osadnictwa, Warszawa 1983 (2 wyd. 2004) (wybrane fragmenty).
2. Z. Kobyliński (red.), Metodyka ratowniczych badań archeologicznych, Warszawa 1999 (wybrane fragmenty).
3. M. Konopka (red.), Archeologiczne Zdjęcie Polski, Warszawa 1981 (wybrane fragmenty).
4. R. Mazurowski, Metodyka archeologicznych badań powierzchniowych, Warszawa - Poznań 1980 (wybrane fragmenty).
5. H. Chapman, Landscape Archaeology and GIS, Stroud 2006 (wybrane fragmenty).
6. Historic England, Where on Earth Are We? The Role of Global Navigation Satellite Systems (GNSS) in Archaeological Field Survey. Swindon 2015 (wybrane fragmenty).
7. Z. Kobyliński (red.), Metodyka ratowniczych badań archeologicznych, Warszawa 1999 (wybrane fragmenty).

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Ćwiczenia	90
Przygotowanie do zajęć	10
Czytanie wskazanej literatury	20
Przygotowanie pracy pisemnej	15
Przygotowanie projektu	15

Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 150
Liczba punktów ECTS	ECTS 5

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
ARL_K1_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do krytycznej oceny swych kompetencji i wiedzy umożliwiającej pełnienie różnych funkcji społecznych w zakresie archeologii
ARL_K1_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do współdziałania w zakresie interdyscyplinarnego rozwiązywania problemów poznawczych i praktycznych w zakresie archeologii
ARL_K1_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do określenia priorytetów służących realizacji określonego przez siebie lub innych zadania związanego z archeologią, a także prawidłowej identyfikacji i rozstrzygania wyzwań związanych z wykonywaniem zawodu archeologa
ARL_K1_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do świadomego podjęcia odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa archeologicznego w wymiarze regionalnym, krajowym, europejskim i światowym
ARL_K1_K05	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do uczestnictwa w życiu kulturalnym i promocji wiedzy archeologicznej, korzystając z różnych form i mediów służących jej upowszechnianiu i popularyzacji
ARL_K1_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, rozpoznawać, gromadzić, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować źródła z wykorzystaniem metod stosowanych w archeologii, w tym przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację w celu określenia ich znaczeń, kontekstu społecznego i miejsca w procesie historyczno-kulturowym
ARL_K1_U02	Absolwent/ka potrafi zastosować i rozwijać umiejętności badawcze w zakresie samodzielnego: formułowania problemów badawczych, przeprowadzenia ich analizy poprzez odpowiedni dobór metod i narzędzi, opracowania i prezentacji ich wyników kierując się wskazówkami opiekuna naukowego
ARL_K1_U03	Absolwent/ka potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, paradygmatami badawczymi i pojęciami z zakresu archeologii
ARL_K1_U04	Absolwent/ka potrafi rzeczowo argumentować z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułować wnioski i opinie o źródłach archeologicznych z różnych okresów i wybranych regionów, na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętnie przygotowywać opracowania w różnych formach
ARL_K1_U05	Absolwent/ka potrafi porozumiewać się, z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych, ze specjalistami w zakresie archeologii i dyscyplin pokrewnych w języku polskim i w wybranym języku obcym nowożytnym
ARL_K1_U06	Absolwent/ka potrafi przygotowywać typowe prace pisemne i ustne (zaliczeniowe, egzaminacyjne, dyplomowe) w języku polskim i okazjonalnie w języku obcym, dotyczące zagadnień szczegółowych z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych, a także różnych źródeł
ARL_K1_U07	Absolwent/ka potrafi posługiwać się językiem obcym nowożytnym zgodnie z wymogami określonymi dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego
ARL_K1_U08	Absolwent/ka potrafi planować i organizować pracę indywidualną oraz w grupach, w odniesieniu do zadań związanych z problematyką archeologii
ARL_K1_W01	Absolwent/ka zna i rozumie miejsce i znaczenie archeologii w systemie nauk oraz jej specyfikę przedmiotową i metodologiczną powiązaną z innymi dyscyplinami z obszaru nauk humanistycznych, ścisłych, przyrodniczych i społecznych
ARL_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu zaawansowanym terminologię, teorię, metodologię i metody badań z zakresu archeologii
ARL_K1_W03	Absolwent/ka zna i rozumie szczegółową wiedzę dotyczącą archeologii pradziejowej, średniowiecznej i historycznej lub orientalnej i antycznej, w tym główne kierunki rozwoju i najważniejsze nowe osiągnięcia archeologii we wskazanych obszarach
ARL_K1_W05	Absolwent/ka zna i rozumie zakres prac naukowo-technicznych realizowanych w trakcie terenowych badań archeologicznych
ARL_K1_W06	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu zaawansowanym pojęcia i zasady z zakresu prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej
ARL_K1_W07	Absolwent/ka zna i rozumie złożoność języka i historyczną zmienność jego znaczeń w archeologii

Kod	Treść
ARL_K1_W08	Absolwent/ka zna i rozumie uwarunkowania działania współczesnych instytucji kultury zajmujących się dziedzictwem archeologicznym oraz ich orientację naukową i popularyzatorską